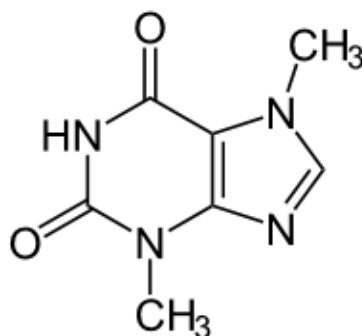

โกโก้...ส่วนผสมที่ติดใจ ใครๆ ก็ชอบ

ภญ.กฤติยา ไชยนอก
สำนักงานข้อมูลสมุนไพร
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

โกโก้ (Cocoa) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Theobroma cacao* L. เป็นพืชในวงศ์ STERCULIACEAE เป็นไม้ยืนต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนาน แกมไขก้นหรือรูปขอบขนาน ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นกระจุกที่ลำต้นและกิ่งก้าน กลีบดอกสีขาวแกมเหลือง เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันสีม่วงเข้ม ปลายยอดสีขาว ผลสดรูปไข่แกมกระสวย ผิวย่น เมื่อสุกสีม่วงหรือเหลือง เมล็ดรูปกระสวย สีน้ำตาล มีแหล่งกำเนิดอยู่ในแถบลุ่มน้ำอเมซอนตอนบนและแหล่งต้นน้ำ (ในเปรู เอกวาดอร์ โคลัมเบีย และบราซิล) ในป่าฝนเขตร้อน ในลุ่มน้ำอเมซอนตอนล่าง รวมทั้งสองฝั่งลำน้ำโอริโนโคในเวเนซุเอลาและในกืออาน่า ปัจจุบันพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะอยู่ในแอฟริกาตะวันตก (63%) ประเทศในเขตร้อนของอเมริกา (20%) และเอเชีย (17%) ในประเทศไทยมีแหล่งปลูกโกโก้ อยู่หลายจังหวัด เช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง พังงา และสมุทรสงคราม เป็นต้น

เมล็ดโกโก้มีสารสำคัญ คือ โพลีฟีนอล (polyphenols) ประกอบด้วย catechins (37%), anthocyanins (4%) และ proanthocyanidins (58%) นอกจากสารโพลีฟีนอลแล้ว ในเมล็ดโกโก้ยังมีสาร diketopiperazines โปรตีน ไขมัน สารในกลุ่ม amines และสารในกลุ่ม alkaloids โดยสารสำคัญในกลุ่มสาร alkaloids คือ theobromine และเพราะสารดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ช็อกโกแลตหรือผลิตภัณฑ์ที่มีโกโก้เป็นส่วนประกอบเป็นของต้องห้ามสำหรับสุนัขและแมว เนื่องจากสาร theobromine เป็นพิษต่อการทำงานของไต หัวใจและระบบประสาทส่วนกลางของสัตว์ดังกล่าว

Theobromine

การผลิตผงโกโก้

เมื่อได้เมล็ดโกโก้มาแล้ว ต้องนำเมล็ดโกโก้ไปผ่านกระบวนการหมัก ทำให้แห้ง นำมาทำความสะอาด และนำไปอบ หลังจากที่เราเลือกด้านนอกถูกแยกออกไป ก็จะเหลือเฉพาะเนื้อด้านในหรือที่เรียกว่า cacao nibs จากนั้นจึงนำไปบด ซึ่งจะได้เป็น chocolate liquor ที่ประกอบด้วย cocoa solids และ cocoa butter ผงโกโก้ได้มาจากการแยก cocoa butter ออกจาก chocolate liquor บางส่วน แล้วจึงนำมาทำให้เป็นผง

ช็อกโกแลตในท้องตลาด

ช็อกโกแลตที่เรารู้จักกันดีเช่น ช็อกโกแลตดำ (dark chocolate) ซึ่งจะมีส่วนผสมของ cocoa solids อย่างน้อย 35% ช็อกโกแลตนม (milk chocolate) ที่มีส่วนผสมของเนยโกโก้ นม และน้ำตาล โดยจะมีส่วนผสมของ cocoa solids อย่างน้อย 25% และช็อกโกแลตขาว (white chocolate) ซึ่งประกอบด้วย น้ำตาล เนยโกโก้ นม และใส่กลิ่นวานิลลาลงไป แต่จะไม่มีส่วนผสมของ cocoa solids อยู่เลย ทำให้ในหลายๆ ประเทศไม่จัดว่าช็อกโกแลตขาวเป็นช็อกโกแลต

บางครั้งเมื่อเราเปิดห่อช็อกโกแลตออกมา อาจเจอกับจุดสีขาวๆ อยู่บนช็อกโกแลต หรือที่เรียกว่า Chocolate bloom นั้นไม่ได้หมายความว่าช็อกโกแลตเสีย แต่เกิดจากการที่น้ำตาลและไขมันแยกออกจากกัน ซึ่งสาเหตุก็คือการเก็บรักษาที่ไม่ดีนั่นเอง

การศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา

งานวิจัยในปัจจุบันพบว่าสารสำคัญในเมล็ดโกโก้ โดยเฉพาะสารในกลุ่มโพลีฟีนอล มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยชะลอความแก่ บรรเทาภาวะของโรคเครียด โรคซึมเศร้า โรคความดันโลหิตสูง บรรเทาอาการอักเสบ รวมทั้งช่วยลดระดับน้ำตาลและไขมันในเลือด หากเปรียบเทียบระหว่างช็อกโกแลตทั้ง 3 ชนิดที่ว่ามาข้างต้น ก็จะทราบได้ทันทีว่าช็อกโกแลตดำมีสารสำคัญสูงที่สุด เนื่องจากมีปริมาณของ cocoa solids ซึ่งมีสารในกลุ่มโพลีฟีนอลมากที่สุด ซึ่งนั่นก็หมายความว่ามันมีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาดีที่สุดในเช่นกัน แต่ไม่ใช่ว่าการรับประทานช็อกโกแลตดำหรือโกโก้ในขนาดสูงจะให้ผลดีเสมอไป เพราะถึงแม้จะยังไม่มีการรายงานความเป็นพิษรุนแรงจากการบริโภคช็อกโกแลต แต่ก็ยังมีบางคนที่แพ้ช็อกโกแลตหรือโกโก้เช่นกัน ดังนั้นการรับประทานอะไรก็แล้วแต่ ควรรับประทานอย่างระมัดระวัง ไม่ใช่รับประทานจากคำบอกเล่าหรือโฆษณาชวนเชื่อ รวมทั้งต้องสังเกตความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. ศิริพร เหลียงกอบกิจ. โกโก้...ที่มาของความอร่อย. จุลสารข้อมูลสมุนไพร 2551;25(4):3-12.
2. พินิตดา ชะอุ่มผล. มหันตภัยร้ายของสุนัข ที่อาจมาจาก.....ช็อกโกแลต (Chocolates). สัตวแพทย์มหา นครสาร 2550;2(2):49-52.